

Nigar İlham BÜNYADOVA

Bakı Slavyan Universiteti

Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının baş müəllimi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Nərmin İsmayıl ƏZİMOVA

magistrant

E-mail: nerminezimova89@gmail.com

NƏBİ XƏZRİNİN LİRİKASININ TƏDRİSİNDƏ MİLLİ DƏYƏRLƏRİN – AZƏRBAYCANÇILIQ İDEYASININ ÖYRƏDİLMƏSİ YOLLARI

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi - Nəbi Xəzrinin lirikasının tədrisində milli dəyərlərin – Azərbaycançılıq ideyasının öyrədilməsi və bu ideyanın təlim prosesində şagirdlərə mənəvi-estetik təsir yollarının araşdırılmasından ibarətdir. Məqalədə Nəbi Xəzrinin müxtəlif şeirlərinə istinad edilmiş, həmin nümunələrdə əks olunan Azərbaycançılıq ideyalarının təhsilalanlarda formalaşdırdığı hisslər, milli kimlik duyğusu və onların gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasındakı rolu elmi əsaslarla izah olunmuşdur.

Tədqiqatın metodologiyası - analiz, sintez və ümumiləşdirmə kimi klassik elmi metodlara əsaslanmış, həmçinin Nəbi Xəzrinin yaradıcılığı ilə bağlı müxtəlif tədqiqatçıların elmi yanaşmaları müqayisəli şəkildə təhlil edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - ondan ibarətdir ki, əldə olunan elmi-nəzəri və praktik nəticələr müasir təlimdə daha interaktiv, mənəvi dəyərlərə əsaslanan dərs modellərinin hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün istifadə oluna bilər. Bu, həm ədəbiyyat fənninin tərbiyəvi potensialını artırır, həm də gənc nəslin milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığını möhkəmləndirir.

Tədqiqatın nəticələri baxımından - isə müasir dövrdə gənc nəslin milli kimliyinin formalaşması və mənəvi-əxlaqi dəyərlərə sadiqliyin gücləndirilməsi baxımından Nəbi Xəzrinin lirikasının tədrisi inteqrasiyası xüsusi aktuallıq kəsb edir. Qloballaşmanın təsiri ilə milli dəyərlərin müəyyən dərəcədə zəiflədiyi şəraitdə onun poeziyasında yer alan Azərbaycançılıq ideyası — dilə, vətənə, xalqa sevgi kimi mənəvi sütunlar — tərbiyəvi proseslərdə mühüm rol oynayır.

Tədqiqatın elmi yeniliyi və orijinallığı - ondan ibarətdir ki, burada Nəbi Xəzrinin lirikasının yalnız ədəbi-estetik deyil, həm də pedoqoji və psixoloji təsir mexanizmləri araşdırılmış, şagirdlərin şəxsiyyət inkişafında milli dəyərlərin formalaşmasında bu lirikanın rolu konkret əsaslarla müəyyənləşdirilmişdir. Əldə edilən nəticələrə görə, şairin əsərlərindəki dil sevgisi, qəhrəmanlıq, milli mənlilik duyğusu və vətənə bağlılıq motivləri, gənc nəslin milli-mənəvi kimliyinin möhkəmlənməsində əvəzsiz tərbiyəvi vasitə kimi çıxış edir.

Açar sözlər: Nəbi Xəzri, Azərbaycançılıq ideyası, milli dəyərlər, vətənpərvərlik tərbiyəsi, lirika, dil sevgisi, gənc nəslin formalaşması, ədəbi-pedaqoji təsir

UOT: 821.512.162.09

DOI: <https://doi.org/10.54414/DLBE4709>

Giriş

Azərbaycançılıq ideyası, əsasən, Azərbaycan xalqının milli birliyini, dilini, mədəniyyətini və tarixi kimliyini qorumaq və inkişaf etdirmək yönündə formalaşan fəlsəfi və ictimai-siyasi baxışdır. Bu ideya, sadəcə millətçilik deyil, həm də Azərbaycan xalqının mənəvi dəyərlərinə,

adət-ənənələrinə və mədəni irsinə hörmət göstərməyi ehtiva edir.

Azərbaycançılıq ideyası insanları bir millət olaraq birləşdirən ümumi dəyərləri önə çıxarır: dilin qorunması millətin ruhunu yaşadır, tarixi keçmiş milli şüurun təməlidir, mədəniyyət isə millətin dünyaya təqdim etdiyi ən qiymətli

sərvətdir. Bu ideya həm də vətənpərvərliklə bağlıdır: insanın öz xalqına və torpağına bağlılığı, milli həmrəyliyi gücləndirir.

Digər tərəfdən, Azərbaycançılıq ideyası təkcə keçmiş qorumaqla kifayətlənmir; o, həm də gələcəyə yönəlmişdir. Millətimizin inkişafı, elmi, mədəni və sosial sahələrdə tərəqqi əldə etməsi bu ideyanın təməl məqsədlərindən biridir. Yəni Azərbaycançılıq, həm mənəvi, həm də intellektual baxımdan milləti formalaşdıran və birləşdirən bir düşüncə sistemidir.

Nəbi Xəzrinin lirikaşında Azərbaycançılıq ideyaları

Ədəbiyyatımızda Azərbaycançılıq ideyasının formalaşmasında və təbliğində mühüm rol oynamış sənətkarlar arasında Nəbi Xəzrinin yaradıcılığı diqqətəlayiqdir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev şair haqqında bu fikirləri bildirmişdir “Nəbi Xəzri öz şeirlərində xalqımızın həm qəhrəman keçmişini, həm də bugünkü həyatını və sabahını yüksək ustalıqla, fitri sənətkarlıqla tərənnüm edir. Öz şeirlərində və poemalarında şair cəmiyyətimizin inkişafı üçün, indiki nəslin tərbiyəsi üçün birinci dərəcəli əhəmiyyəti olan problemlər qaldırır. Həm də müəllifin mövqeyi həmişə aydın şəkildə bildirilir, onun xalqa bağlılığı, onlara sədaqətlə xidməti nümayiş etdirilir.” [3. s. 3]

Filologiya elmləri doktoru Vaqif Yusiflinin sözləri ilə desək: “Azərbaycan poeziyasında Vətənə aid yüzrlərlə, minlərlə şeirlər yazılıb və yazılacaq, çünki “Vətən əcdadımızın mədfənidir” (A.Səhhət). Amma Nəbi Xəzrinin bu misraları nə qəsidir, nə marşdır, nə də mədhiyyə, bu, Vətən sevgisinin ən poetik və mükəmməl ifadəsidir.

Gəl bölək dünyanı ikilikdə biz,
Dərə mənə düşsün,
Dağı sən götür
Qalsın yer üzündə qoşa izimiz
Qara mənə düşsün,
Ağı sən götür.
İlin övladıyıq yazla qış kimi,
Fəsillər yaşasın yanaşı məndə
Biz ki bir yerdəyik gözlə qaş kimi,
Gözlər səndə qalsın,
Göz yaşı məndə.” [4]

Şairin yaradıcılığında Azərbaycançılıq ideyalarının təsiri açıq şəkildə hiss olunur. Şair, ilk növbədə, milli kimlik və milli təfəkkürün

təbliğinə böyük önəm vermişdir. O, təbiətə, millətə və torpağa olan sevgi və bağlılığı lirikaşında yüksək dərəcədə ifadə etmişdir. Xəzrinin şeirlərindəki millətçilik anlayışı sadəcə sosial və siyasi baxımdan deyil, həm də mədəni və əxlaqi cəhətdən güclü bir tərifi sahibdir. Şair əsərlərində Azərbaycançılıq ideyasını xüsusilə iki əsas cəhətdən vurğulamışdır: millət və dil məsələsi, azadlıq və müstəqillik.

Nəbi Xəzri üçün dil sadəcə ünsiyyət vasitəsi deyil, millətin ruhu, kimliyi və tarixi yaddaşının daşıyıcısıdır. O, Azərbaycan dilinin saflığının qorunmasını milli varlığın başlıca şərti kimi qəbul edir. Şairin “Ana dilim” şeirində dil xalqın mənəvi gücü, keçmişlə gələcək arasında körpü kimi təqdim olunur. Azərbaycan dilinin qədim, zəngin və müqəddəs bir irs olduğunu, bütün çətinliklərə baxmayaraq, xalqın ruhunda sönməz bir alov kimi yaşadığını poetik dillə ifadə edir. Bu şeir Azərbaycançılıq ideyasının əsas mahiyyətini – dilə sevgi, milli kimlik və mənəvi davamlılıq kimi dəyərləri əks etdirir.

Qəlbimin atəşi alışar, sönməz,
Olub keşməkeşli əsrlər, illər.
Bir dilim var mənim - zəngin,
müqəddəs,

Əsibdir üstündən həmişə yellər. [I,
c. 1, s.117]

Bu misralar şagirdlərdə həm emosional, həm də intellektual səviyyədə dərin təsir yaradır. Onlar milli dəyərlərə, ana dilinə və xalqın tarixinə bağlılıq hissini oyadır, vətənpərvərlik duyğusunu gücləndirir. Misralar həm də dilin zənginliyini, müqəddəsliyini və xalqın mənliliyindəki davamlı rolunu şagirdlərə çatdırır. Dərs zamanı bu misralar üzərində müzakirələr aparmaq, şagirdləri öz fikirlərini ifadə etməyə təşviq etmək və onlardan ilhamlanaraq qısa yazı və ya vizual layihələr yaratmaq, Azərbaycançılıq ideyasını praktik səviyyədə mənimsəmələrinə imkan verir. Beləliklə, şeir təkcə ədəbi nümunə deyil, həm də milli kimliyin və mədəni dəyərlərin öyrədilməsi üçün güclü bir vasitəyə çevrilir.

Şair dilimizi “büllur bulaq” adlandıraraq onun saflığını, gözəlliyini və həyatverici gücünü vurğulayır. Misralarda dilin sadəcə ünsiyyət vasitəsi deyil, xalqın adı, siması və ruhu olduğu aydın görünür. Əsərin əsas ideyası ondan ibarətdir ki, xalq dilini qoruduqca yaşayır, dilini

itirdikcə isə kimliyini itirir. Bu baxımdan, şair Azərbaycan dilinə sevgi və ehtiram hissini oyatmaqla yanaşı, onu qorumağın hər bir azərbaycanlının borcu olduğunu xatırladır.

Azərbaycan dili - Büllur bir bulaq

Dil xalqın adıdır, Xalqın özüdür.

Dilin ixtiyarı Xalqdadır ancaq [I, c. 1, s.117]

Şair xalqın gələcəyinə inam, milli ruhun diriliyi və vətənə xidmət kimi dəyərləri ön plana çəkir. Vətən sevgisini, milli dəyərlərə sdaqəti və qəhrəmanlıqla əbədiyyə qovuşmaq düşüncəsini təbliğ edir.

Sabaha inanır qəhrəman insan,

O, millət dərini daşıyacaqdır.

Vətəncin ölməyi bacaran insan

Vətən ömrü qədər yaşayacaqdır!

[I, c. 1, s.41]

Bu misralar şagirdlərdə vətənə bağlılıq, milli məsuliyyət və qəhrəmanlıq anlayışlarını gücləndirir. Onlar göstərir ki, hər bir fərd xalqın taleyində rol oynaya bilər və gələcək nəsillərin inkişafına töhfə verə bilər. Dərslərdə bu misraları şagirdlərlə müzakirə edərək, onlardan fikir yürütmələrini, qəhrəman obrazları müasir həyatla əlaqələndirmələrini istəmək olar.

Bundan əlavə, şagirdlər bu misralardan ilhamlanaraq qısa yazılar, esse və ya vizual layihələr hazırlaya bilər. Belə fəaliyyətlər həm onların yaradıcılıq qabiliyyətini, həm də tarixi və milli dəyərləri dərk etmə bacarığını inkişaf etdirir. Misralar həm də şagirdlərin emosional dünyasına təsir edir, milli ruhu və vətən sevgisini daha dərinləndirən hiss etmələrinə kömək edir.

Azərbaycançılıq ideyasını xalqın milli birliyinə, mübarizə ruhuna və öz gücünə inamına əsaslanaraq ifadə edən şair, xalqını faciələr yaşamış, lakin vüqarını və azadlıq ruhunu qoruyub saxlamış bir millət kimi tərənnüm edir. Onun fikrincə, xalqın gələcəyi onun öz iradəsində və milli həmrəyliyindədir.

Sən ey faciəli, qayğılı xalqım,

Qəzəbli dərya tək çalxalan, bu gün.

Hec kimə güvənmə, ey ulu xalqım,

Sən özün-özünə arxalan, bu gün.

Tarixin dolanbac yollarıyla sən,

Həmişə vüqarla, qalib keçmişən. [II, c. 2, s.124]

Dərs zamanı bu şeirdən istifadə edərək şagirdləri qrup müzakirələrinə cəlb etmək, onların tarixi və milli dəyərləri müasir həyatla əlaqələndirmələrini istəmək və qısa yazı və ya vizual layihələr hazırlamaq mümkündür. Belə yanaşma Azərbaycançılıq ideyasının dərslərdə praktik və təsirli şəkildə öyrənilməsinə xidmət edir.

“Tarixin dərsələrindən” adlı şeirində Azərbaycançılıq ideyası xalqın milli şüuruna, dövlət və millət anlayışına bağlıdır. Şair düşünür ki, milli varlığın qorunması yalnız tarixi dərsləri düzgün dərk etmək və xalqın mənliliyinə hörmət etmək yolu ilə mümkündür. Burada əsas vurğu odur ki, dövlət və millət xalqın özüdür, heç bir hökmdar və ya xarici qüvvə onun yerini tuta bilməz. Şair bu şeirdə Azərbaycançılıq ideyasını xalqın mənliliyinə, milli kimliyinə və tarixi dərslərə diqqət yetirməsi ilə ifadə edir. O, göstərir ki, milli davamlılıq və gələcək üçün uğur yalnız xalqın özünü dərk etməsi və mənliliyini qoruması ilə mümkündür.

Duydu hökmdarlar sənəti məyər?

Nə oldu ilk andı, son etimadı?

Dövlət də, millət də mənəm - deyənlər.

Xalqın mənliliyini necə tapdadı?

Biz başa vururuq böyük bir əsri,

Tale sehirli bir gələcəkdir?

Tarix dünən verdi bizə bu dərsi

Sabah da bu dərsi verəcəkdir? [I, c. 1, s.44]

Şair Azərbaycançılıq ideyasını vətənə sevgi, milli qəhrəmanlıq və öz gücünə arxalanmaq yolu ilə ifadə edir. O göstərir ki, xalqın vətəni müqəddəs və əzizdir, onun qorunması və gələcəyi yalnız millətin öz əlindədir. Şairin fikrincə, milli qüdrət və qeyrət – xalqın birliyi və iradəsinin təzahürüdür.

Şair, sən də yurdu keşiyində dur,

Vətən müqəddəsdür, Vətən əzizdir.

Bizə bizdən başqa bir arxa yoxdur,

Bizim qüdrətimiz qeyrətimizdir!

Bizim qeyrətimiz qüdrətimizdir! [I, c. 1, s. 91]

O xalqı vətən uğrunda qəhrəmanlıqla irəliləməyə, milli birliyi və uğuru yaşatmağa çağırır. Şair göstərir ki, keçmişin şəhidlərinin fədakarlığı və milli irs gələcək nəsillərin uğuruna yol açır. Şair bu misralarda Azərbaycançılıq

ideyasını gələcəyə ümid, milli qürur və azadlıq ruhu ilə tamamlayır.

Səhərlərin qoy açılınsın,
Təzə nurlu bahar ilə,
Gələcəyə mərd addımla,
Uğurla get, Azərbaycan!

Şəhidlərin al qanından,
Lalə açmış yollar ilə,
İstiqlalın sabahına
Qürurla get, Azərbaycan! [1, c. 1, s. 96]
Ucalır bağçadan bülbülün səsi,

Nəbi Xəzrinin “Ana dilim” şeirində Azərbaycançılıq ideyasının incə nümunəsi təqdim olunmuşdur. Burada əsas diqqət dilə və milli məniyə bağlılıq üzərindədir. “Nə qədər doğmadır onun nəğməsi” misrası ana dilinə olan sevgini, onun xalqın ruhunu və mədəniyyətini daşmasını vurğulayır. Bülbül obrazı isə bu dil sevgisini təbiət vasitəsilə simvolizə edir və şagirdlərə ana dilinin yalnız ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də milli kimliyin daşıyıcısı olduğunu göstərir.

Çay susur, əsməyir çəməndə yel də.
Nə qədər doğmadır onun nəğməsi,
Bülbül də elə bil ötür bu dildə.

Dərslərdə bu misralardan istifadə edərkən şagirdlərdən əvvəlcə misranı oxuyub mənasını izah etmələri xahiş oluna bilər. Daha sonra onlara suallar verərək, “Bu misralarda dil sevgisi necə ifadə olunub?”, “Bülbül obrazı nə üçün seçilmiş ola bilər?” kimi müzakirələr aparmaq olar. Hətta şagirdlər bu misralardan ilhamlanaraq qısa esse və ya vizual layihə də hazırlaya bilərlər. Beləliklə, Azərbaycançılıq ideyası həm nəzəri, həm də praktik səviyyədə dərslərdə işlənmiş olur və şagirdlərin milli kimliyi daha dərinlən qavramasına xidmət edir.

Nəbi Xəzrinin şeirləri yalnız söz ilə deyil, musiqi vasitəsilə də xalqın qəlbinə yol tapmışdır. Onun bir çox əsərləri bəstəkarlar tərəfindən musiqiləşdirilmiş, oxunduqca və dinləndikcə milli ruhu, Azərbaycançılıq ideyasını və vətən sevgisini daha da gücləndirmişdir. Bu, şairin yaradıcılığının yalnız ədəbiyyatda deyil, həm də musiqi və mədəniyyət sahəsində təsirli olduğunu göstərir. Musiqi ilə birləşən şeirlər xalqın yaddaşında daha dərin iz buraxır və milli kimliyimizin qorunmasına xidmət edir.

“Ömrümün mənasısan,
Qardaşlıq dünyasısan,
Anamın anasısan, Azərbaycan!

Dünya şöhrətli Müslüm Maqomayevin gur və məlahətli səslə oxuduğu bu mahnının sözləri Nəbi Xəzrinindir. Hər dəfə bu ifaya qulaq asdıqca, sanki insanın içində dünya boyda Azərbaycan eşqi qaynayır, çəşur-çağlayır. Mahnının mətni və musiqisi ifaçını da, dinləyicini də göylərə Azərbaycanın mavi səmasına qaldırır.” [3, s. 19]

Tədrisdə milli dəyərlərin – azərbaycançılıq ideyasının öyrədilməsi yolları

Nəbi Xəzrinin lirikasında Azərbaycançılıq ideyası – dilə, xalqın məniyinə, vətənə sevgi və qəhrəmanlıq anlayışlarına əsaslanır. Onun əsərlərini dərslərdə tədris edərkən şagirdlərin həm intellektual, həm emosional, həm də praktik fəaliyyətləri vasitəsilə milli dəyərləri öyrənməsi mümkündür. Musiqi və vizual elementlərin əlavə olunması isə ideyanın daha təsirli və yadda qalan formada çatdırılmasına kömək edir. Milli dəyərlərin tədris yolları bunlar ola bilər:

1. Şeir nümunələri üzərində diskussiya: Şagirdlərə Nəbi Xəzrinin şeirlərindən seçilmiş misraları təqdim edib, onların milli kimlik, vətənpərvərlik və dil sevgisi kimi aspektləri haqqında müzakirə aparmaq. Məsələn, “Azərbaycan dili – Büllür bir bulaq...” misraları dilin xalqın kimliyi ilə əlaqəsini göstərir.

2. Tarixi və mədəni kontekstin izahı: Şeirləri tarixi kontekstdə təqdim edərək, şagirdlərə xalqın keçmişdə yaşadığı sınaqları və onların milli məniyə təsirini izah etmək. Misal üçün, “Sən ey faciəli, qayğılı xalqım...” misralarında xalqın çətin zamanlarda belə vüqarla qalib gəlməsi vurğulanır.

3. Musiqi ilə inteqrasiya: Nəbi Xəzrinin bəstələnmiş şeirlərini dinlətmək və onların Azərbaycançılıq ideyasını necə gücləndirdiyini göstərmək. Bu, şagirdlərin həm ruhən, həm də emosional olaraq milli dəyərləri qavramasına kömək edir.

4. Yazılı və şifahi fəaliyyətlər: Şagirdlərə şeirlərdən ilhamlanaraq milli dəyərlər, vətənpərvərlik və Azərbaycançılıq ideyası mövzusunda esse, şeir və ya qısa mətn yazdırmaq. Bu üsul həm yaradıcılığı inkişaf

etdirir, həm də ideyanı daxili səviyyədə mənimsəməyə imkan verir.

5.Fəal müzakirələr və layihələr: Şagirdləri qruplara bölərək Nəbi Xəzrinin şeirlərindəki Azərbaycançılıq ideyasını təhlil etmə, təqdimat hazırlama və ya vizual layihə yaratma fəaliyyətinə cəlb etmək. Məsələn, şeirlərin tematik qrafikləşdirilməsi və ya musiqi ilə sintez olunmuş səhnələrin hazırlanması.

Nəticə

Nəbi Xəzrinin lirikasını dərslərdə işləyərkən şagirdlərin yaradıcılıq və tənqidi düşüncə bacarıqlarını inkişaf etdirmək də önəmlidir. Məsələn, şagirdlərdən seçilmiş misraları öz sözləri ilə izah etmələri, obrazları təsvir etmələri və ya mövzunu müasir həyatla əlaqələndirmələri xahiş oluna bilər. Bu, yalnız mətnin mənasını anlamağa kömək etmir, həm də ideyanın praktik dəyərini şagirdlərin gündəlik həyatına yaxınlaşdırır.

Əlavə olaraq, şagirdlərə Azərbaycançılıq ideyasını müxtəlif formatlarda ifadə etmək imkanı vermək faydalıdır. Onlar qısa hekayələr, şeirlər, rəsmlər və ya video layihələr hazırlaya bilər. Məsələn, Nəbi Xəzrinin şeirlərindəki vətənpərvərlik və qəhrəmanlıq motivlərini müasir gənclik həyatına uyğun səhnələrlə vizual şəkildə təqdim etmək dərs prosesini daha maraqlı və interaktiv edir. Bu cür fəaliyyətlər həm fərdi,

həm də qrup çalışmasını təşviq edir, şagirdlər arasında əməkdaşlıq bacarıqlarını gücləndirir.

Bundan əlavə, şagirdlərin milli dəyərləri mənimsəmə prosesinə texnologiyanın integrasiyası da böyük dəstək olur. Onlayn platformalarda interaktiv təlimlər, vizual slaydlar və ya musiqili təqdimatlar ideyanın yadda qalmasını artırır. Şagirdlər həm klassik, həm də müasir yanaşmalar vasitəsilə Azərbaycançılıq ideyasını daha dərinlən qavrayır və onu öz baxış bucaqları ilə ifadə edə bilirlər.

Beləliklə, Nəbi Xəzrinin lirikasının tədrisi yalnız ədəbiyyat biliklərini artırmaqla kifayətlənmir, eyni zamanda şagirdlərin milli kimliyi formalaşdırır, onların vətənpərvərlik hissini gücləndirir və yaradıcılıq bacarıqlarını inkişaf etdirir. Bu yanaşma həm şagirdlərin intellektual, həm emosional, həm də praktik fəaliyyətini əhatə edərək dərsi daha əhatəli və faydalı edir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

- 1.Nəbi Xəzri. Seçilmiş əsərləri. 2 cild. I cild. Bakı, "Lider", 2004, 248 s.
- 2.Nəbi Xəzri. Seçilmiş əsərləri. 2 cild. II cild. Bakı, "Lider", 2004, 264 s.
- 3.Səmədzadə.K, Əhmədova.S. Sahilsiz ömür. Bakı,"F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası", 2019, 35 s.
- 4.<https://www.anl.az/down/meqale/525/2020/yanvar/05.htm>

Nigar İlham BUNYADOVA

Baku Slavic University

Senior Lecturer, Department of Azerbaijani Literature, PhD in Philology

Nermin İsmayıl qızı EZIMOVA

Master's Student

E-mail: nerminezimova89@gmail.com

WAYS OF TEACHING NATIONAL VALUES – THE IDEA OF AZERBAIJANI IDENTITY IN NABI KHAZRI'S LYRICS

Summary

The purpose of the research is to explore the methods of teaching national values — the idea of Azerbaijani identity — through the study of Nabi Khazri's lyrics, as well as to investigate the spiritual and aesthetic ways this idea influences students. The article refers to various poems by Nabi Khazri, explaining how the concept of Azerbaijani identity reflected in them shapes learners' sense of national belonging, patriotism, and devotion to moral values, playing a significant role in fostering patriotic education among the younger generation.

The research methodology is based on classical scientific methods such as analysis, synthesis, and generalization, along with a comparative examination of different scholarly approaches to Nabi Khazri's creative legacy.

The practical significance of the study lies in the application of its theoretical and empirical findings in the development of more interactive, value-oriented models of modern education. This enhances the educational potential of literature as a subject and strengthens the younger generation's attachment to national and spiritual values.

In terms of results, integrating Nabi Khazri's lyrical works into the educational process is particularly relevant today, at a time when globalization has weakened certain aspects of national identity. The idea of Azerbaijani identity expressed in his poetry — love for language, homeland, and people — plays a crucial role in moral and patriotic education.

The scientific novelty and originality of this research lie in analyzing not only the literary and aesthetic but also the pedagogical and psychological mechanisms of influence found in Nabi Khazri's lyricism. The study concludes that the poet's motifs of love for the native language, heroism, national self-awareness, and devotion to the homeland serve as vital tools for strengthening the moral and spiritual identity of young people.

Keywords: Nabi Khazri, Azerbaijani identity, national values, patriotic education, lyricism, love of language, youth formation, literary-pedagogical influence.

Нигар Ильхам БЮНЬЯДОВА

Бакинского Славянского университета

Старший преподаватель кафедры азербайджанской литературы

Доктор философии по филологии

Нэрмин Исмаил ЭЗИМОВА

Магистрант

E-mail: nerminezimova89@gmail.com

ПУТИ ПРЕПОДАВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ – ИДЕИ АЗЕРБАЙДЖАНСТВА В ЛИРИКЕ НАБИ ХАЗРИ

Резюме

Цель исследования заключается в изучении путей преподавания национальных ценностей - идеи азербайджанства - в процессе обучения лирике Наби Хазри, а также в выявлении духовно-эстетических способов воздействия этой идеи на учащихся. В статье рассматриваются различные стихотворения поэта, в которых отражена идея азербайджанства, формирующая у обучающихся чувство национальной идентичности, патриотизм и верность духовным ценностям, а также их роль в воспитании молодого поколения в духе любви к Родине.

Методология исследования основана на классических научных методах анализа, синтеза и обобщения, а также на сравнительном изучении научных подходов различных исследователей, посвящённых творчеству Наби Хазри.

Практическая значимость исследования заключается в возможности использования полученных научно-теоретических и практических результатов при разработке и реализации более интерактивных и духовно ориентированных моделей обучения. Это способствует повышению воспитательного потенциала предмета литературы и укреплению приверженности молодёжи национально-духовным ценностям.

С точки зрения результатов, интеграция лирики Наби Хазри в учебный процесс представляется особенно актуальной в современную эпоху, когда под влиянием глобализации

наблюдается ослабление национальных ценностей. Идея азербайджанства, выраженная в его поэзии — любовь к языку, Родине и народу — играет важную роль в воспитательном процессе.

Научная новизна и оригинальность работы заключаются в том, что в исследовании рассматриваются не только литературно-эстетические, но и педагогические и психологические механизмы воздействия лирики Наби Хазри. Установлено, что мотивы любви к родному языку, героизма, национального самосознания и преданности Родине выступают важнейшими средствами формирования духовно-нравственных ценностей молодого поколения.

Ключевые слова: Наби Хазри, идея азербайджанства, национальные ценности, патриотическое воспитание, лирика, любовь к языку, формирование молодёжи, литературно-педагогическое воздействие.

Daxil olub: 06.11.2025